

Kristian Bjørkdahl: "Bør retorikere være sofister?"

For noen år siden hevdet Christian Kock at retorikken var det «oprindelige samfunnsfag» (Kock 2015). Med fare for å bli anklaget for flisespikkeri, vil jeg her argumentere for at denne påstanden er gal: Det var sofismen, ikke retorikken, som var det opprinnelige samfunnsfag. Som Schiappa (1999) og flere andre har vist, ble begrepet *rhetorike* først nedtegnet hos Platon, som jo slett ikke var interessert i å gi retorikken noen slik posisjon. Med Aristoteles ble retorikken anerkjent og kodifisert, men samtidig forminsket til en teknikk. Sammen bidro de to filosofene dermed til å løsrive «retorikk» fra det som, for mange av de tidlige sofistene (samt for Isokrates), hadde vært nettopp et slags bredere samfunnsfag.

Her ønsker jeg først å argumentere for retorikkens formål i dag, om å understøtte dannelse til retorisk medborgerskap, først og fremst finner gjenklang hos sofistene – et poeng som selv finner gjenklang i revisjonistisk historieskrivning om den sofistiske bevegelsen (eks. Havelock 1957, Guthrie 1971, Kerferd 1981, Romilly 1992, Poulakos 1995, Too 1995, Schiappa 1999, Haskins 2004). Helt umiddelbart virker det dermed relevant for vår tids retorikkfag å bevege seg i retning av noe slikt som *nysofisme* – og det har også i noen grad skjedd. Det knytter seg imidlertid visse problemer til et slikt scenario. Ett sentralt problem er at det nåværende intellektuelle landskapet er inndelt i svært spesialiserte sett med «akademiske stammer og territorier» (se Becher & Trowler 2001), som nok ville få ideen om en nysofisme til å virke anakronistisk og avleggs. Spørsmålet jeg vil forsøke å svare på er hvordan man kan komme rundt en slik slutning, slik at det opprinnelige samfunnsfaget, sofismen, kan få fornyet liv.